

THE EVOLUTION OF BUSINESS INCUBATORS IN THE CONTEXT OF THE ENTREPRENEURIAL ENVIRONMENT OF REPUBLIC OF MOLDOVA

EVOLUȚIA ACTIVITĂȚII INCUBATOARELOR DE AFACERI ÎN CONTEXTUL MEDIULUI ANTREPRENORIAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Svetlana GOROBIEVSCHI¹
Aliona DODU²

Abstract

The article is an analyzes, of the activity of the business incubators in the Republic of Moldova, the role and the objectives, as well and of the state institutions that provide conditions for the establishment of business incubators, which constitute the infrastructure for supporting in the activity of SMEs.

The authors outline and characterize the main problems faced by the network of business incubators in the Republic of Moldova, mentioning the need for its more intensive development.

Key words: *entrepreneurship, business incubator, support of the entrepreneurship, infrastructure of the SME, small and medium enterprises (SMEs), entrepreneurial environment, statistical region*

Acordarea ajutorului sectorului întreprinderilor mici și mijlocii în obținerea resurselor necesare și a serviciilor business se asigură prin crearea, cu aportul statului, a unei diverse rețele de întreprinderi specializate, organizații și instituții, care constituie infrastructura de susținere a IMM-ilor. Prezența unei astfel de rețele și accesul antreprenorilor la serviciile prestate caracterizează nivelul de dezvoltare a infrastructurii și, în mare măsură, calitatea mediului antreprenorial în țară.

Ca element al infrastructurii de susținere a antreprenoriatului, incubatorul de afaceri este un instrument de dezvoltare economică locală, menit să faciliteze demararea afacerilor, dezvoltarea și succesul acestora. Practic, el este organizat astfel, încât permite micilor afaceri admise spre asistare - denumite "firme incubate" - dezvoltarea în spații „controlate”. Deci, incubatorul de afaceri contribuie la consolidarea afacerilor, prin oferirea unei game largi de servicii firmelor la prețuri rezonabile sau cu titlu gratuit, pentru o perioadă determinată.

Menționăm că, infrastructura de suport a întreprinderilor sectorului IMM-ilor din Republica Moldova rămâne a fi încă insuficient dezvoltată, îndeosebi în localitățile rurale, necesită o atenție deosebită din partea statului, întrucât capacitățile instituționale și organizatorice ale micilor întreprinzători din republică sunt reduse, iar acest lucru este o piedică esențială în dezvoltarea businessului în localitățile rurale.

Istoria dezvoltării incubatoarelor de afaceri în Republica Moldova este destul de scurtă și a început după anii 2000. Incubatoarele de afaceri foarte dezvoltate au devenit în ultimii ani o realitate a economiei actuale a Statelor Unite, Japoniei și UE.

În ultimii 5 ani această formă de suport antreprenorial se dezvoltă și în Republica Moldova.

Obiectivele incubatoarelor de afaceri din Republica Moldova sunt următoarele:

- crearea unui mediu corespunzător dezvoltării antreprenoriale în regiuni;
  - contribuția la dezvoltarea economică regională prin simplificarea creării întreprinderilor mici și mijlocii;
  - reducerea ratei șomajului prin angajarea persoanelor în activitatea antreprenorială și crearea locurilor noi de muncă;
  - oferirea condițiilor favorabile studenților care doresc să inițieze afacerea personală.
- Incubatorul de afaceri a Academiei de Studii Economice din Moldova este primul și unicul incubator academic de acest gen;

¹ Prof. univ. dr. hab., Departamentul de Inginerie și Management Industrial, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova, gsvetic@gmail.com

² Lect. univ. superior, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

- implementarea cercetărilor științifice și tehnice care ar spori dezvoltarea social-economică a țării.

Incubatorul de afaceri are rolul de susținere a întreprinderii mici sau mijlocii în dezvoltarea afacerii, pînă cînd întreprinderea ajunge la un nivel de stabilitate, autonomie și părăsește incubatorul, astfel aceasta are șanse mai mari de a face față mediului concurențial. În cadrul incubatorului, întreprinderile beneficiază de birouri dotate și echipate, servicii de consultanță, precum și susținere financiară pentru plata utilităților, internetului, chiriei, etc. De asemenea, în cadrul incubatoarelor de afaceri sunt organizate instruirii, cursuri de pregătire și este acordată asistență în planificarea afacerii și scrierea proiectelor pentru a atrage finanțare externă. La stabilirea modelului relevant pentru dezvoltarea unui incubator de afaceri în Republica Moldova a fost luată în considerare experiența pozitivă de constituire și dezvoltare a incubatorului de afaceri din Soroca, creat cu suportul guvernului Norvegiei și lansat în decembrie 2009. Acest incubator a demonstrat durabilitate și eficiență în activitate, contribuind la apariția de noi entități economice și dezvoltarea celor existente cît și, nu în ultimul rînd, aducerea beneficiilor la bugetul local.

La 16 decembrie 2013 a fost creată Rețeaua Incubatoarelor de Afaceri din Moldova (RIAM) – platformă de cooperare și schimb de experiență între incubatoare care are actualmente 11 membri ai incubatoarelor de afaceri.

Reieșind din cele expuse mai sus, vom prezenta lista incubatoarelor de afaceri create cu suportul partenerilor de dezvoltare (tabelul 1).

Tabelul 1. Rețeaua incubatoarelor de afaceri din Republica Moldova la 01.09.2017

Denumirea incubatorului de afaceri	Data și anul fondării	Suportul acordat
1. IA Soroca	16.12.2009	Programul ENTRANSE 2 Your Business, finanțat de Guvernul Norvegiei
2. IA Ștefan Vodă	12.04.2012	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE
3. IA Leova	04.10.2012	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE
4. IA Rezina	23.11.2012	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE
5. IA Sângerei	08.08.2013	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE
6. IA Dubăsari	16.09.2013	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE
7. IA Ceadîr Lunga	10.07.2014	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE
8. IA Nisporeni	19.11.2014	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE
9. IA Cimișlia	23.04.2015	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE
10. IA Călărași	19.06.2017	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE
11. IA Cahul	17.08.2017	Programul de suport bugetar „Stimularea Economică în zonele Rurale” (ESRA), finanțat de UE

Sursa: elaborat în baza datelor ODIMM, 2017

Pe teritoriul țării, la momentul actual funcționează o rețea ce constă din 11 incubatoare de afaceri, dintre care în ultimii IA Calaraș și IA Cahul au fost lansate în anul 2017.

În total, în cadrul rețelei incubatoarelor de afaceri activează 289 de rezidenți, care au creat circa 950 de locuri de muncă. Rețeaua incubează 166 de companii, care generează cumulativ 626 locuri de muncă. Este de menționat ca dezvoltarea antreprenoriatului feminin este o prioritate, 74 din companii sunt create și administrate de femei. Din numărul total de companii, 75 sunt startup-uri, 101 - sunt gestionate de tineri. Cifra de afaceri totală a rezidenților din cadrul Incubatoarelor de Afaceri din R.Moldova este de circa 94 milioane lei.

RIAM are drept obiectiv asigurarea succesului durabil și recunoașterii naționale și internaționale a incubatoarelor de afaceri și a rezidenților lor. Prin activitatea sa RIAM contribuie la promovarea principiilor de incubare a afacerilor în rândul populației și, în special, a antreprenorilor începători, extinderea capacităților de dezvoltare a rezidenților și consolidarea capacității de absorbție și utilizare eficientă a fondurilor publice/donatoare.

Incubatoarele de afaceri din cadrul RIAM sunt amplasate în clădiri cu 2-4 etaje, cu o suprafață medie de închiriere de peste 1000 m² (tabelul 2). Locațiile au fost oferite de către autoritățile publice locale și renovate cu suportul financiar al Uniunii Europene. Ca regulă, la parter sunt amplasate birourile administrative și spațiile destinate producerii, care dispun de intrări și contoare pentru energie electrică separate, iar spațiile pentru birouri, sălile de conferințe etc. sunt amplasate la etajele superioare.

În ceea ce privește gradul de utilizare a spațiului în incubatoarele de afaceri din RIAM, acesta este satisfăcător. Incubatoarele de afaceri care au o perioadă de activitate mai mare de 2 ani și rata de ocupare de 75% și tind spre valorile ocupării a incubatoarelor de afaceri europene - 80-85%.

Incubatorul de afaceri din Soroca are o suprafață totală de 1773,0 m², gradul de ocupare a suprafeței de producere este 90% și servicii 90%, activează 17 întreprinderi, 7 dintre care sunt fondate/administrate de femei, start-up 7 și tineri 6. Întreprinderile incubate au creat 200 locuri de muncă, dintre care 127 sunt destinate femeilor și 73 sunt ocupate de tineri. Domeniul de activitate referitor la rezidenții IAS: *Producere*- confecții, producerea mobilei din lemn natural, tipografie, producerea sucului natural din legume și fructe, producerea suvenirilor. *Servicii* - exportul de fructe și legume, amenajarea terenurilor aferente, publicitate, printare, foto-video, salon de fitness, servicii juridice, editarea ziarului, lucrări de reparații interne și externe, servicii în domeniul alimentației publice (Raport de progres a activității IAS din 01.01.2016).

Incubatorul de afaceri din Ștefan-Vodă are o suprafață totală de 1872,2 m², gradul de ocupare a suprafeței de producere este 28% și servicii 62%, sunt incubate 12 IMM-uri dintre care 6 sunt fondate / administrate de femei. Au fost create 70 locuri de munca, inclusiv 25 pentru femei. Domeniul de activitate referitor la rezidenții IAS: *Producere* - confecții, producerea ferestrelor din termopan. *Servicii*: de consiliere și consultanță în frumusețe și sănătate, reparații de calculatoare și încărcarea cartușelor, servicii pentru agricultură, servicii în piscicultură și promovarea energiei regenerabile, publicitate, printare, foto-video, salon de fitness, servicii juridice, servicii consultative - contabilitate 1 C, servicii clining, servicii tipografice, servicii stomatologice, servicii taxi (Raport de progres a activității IASV, 01.01.2016).

Incubatorul de afaceri din Leova are o suprafață totală de 1180,0 m², gradul de ocupare a suprafeței de producere este 100% și servicii 43%, activează 14 IMM-uri dintre care 8 sunt fondate / administrate de femei. Au fost create 57 locuri de muncă, inclusiv 24 pentru femei și 33 pentru tineri. *Producere*: asamblare și producerea de mobile, croitorie, alimentație publică, produse croșetate și textile. *Servicii*: instalări energetice, agenție de imobil, publicitate, proiectare în construcții, selectarea vopselor la automobile, proiectări în energetică, școala auto, proiectări și disain Landsaft, servicii de Mini-Taxi, IT, Copy-Centru, salon de frumusețe (Raport de progres a activității IAR, 01.01.2016).

Incubatorul de afaceri din Rezina are o suprafață totală de 1147,21 m², gradul de ocupare a suprafeței de producere este 79% și servicii 100%, sunt incubate 14 companii, dintre care 7 sunt fondate / administrate de femei. Ca rezultat au fost create 32 locuri de munca, dintre care 19 sunt pentru femei și 8 pentru tineri. *Producere*: confecționarea mobilei, confecționarea articolelor de vestimentație, confecționarea termopanelor, producerea de ceaiuri naturale, elaborarea proiectelor în construcții. *Servicii*: de evidență contabilă, ceremonii și festivități, publicitate, reparația calculatoarelor, prestarea serviciilor Wi-Fi, frizerie, studii de limbă engleză și franceză, salon de masaj, servicii în construcții (Raport de progres a activității IAR, 01.01.2016).

Incubatorul de afaceri Sîngerei are o suprafață totală de 1285,41 m², gradul de ocupare a suprafeței de producere este 100% și servicii 100%, activează 19 întreprinderi, dintre care 8 sunt

fondate/ administrate de femei. Au fost create 83 locuri de munca, inclusiv 56 - pentru femei și 42 pentru tineri. *Producere*: creșterea iepurilor; fabricarea ferestrelor termopan; fabricarea înghețatei, editarea ziarului *Servicii*: alimentație publică; transport, taxi; de frumusețe; școala auto; deservirea tehnicii de calcul; Web design; construcții, instalații tehnico-edilitare. confecții metalice; de poligrafie; scrierea proiectelor pentru dezvoltarea afacerilor; consultanță antreprenorială (sursa ODIMM 2016).

Incubatorul de afaceri Dubăsari are o suprafață totală de 1026,18 m², gradul de ocupare a suprafeței de producere este 100% și servicii 74%, activează 9 întreprinderi dintre care 3 sunt fondate/ administrate de femei. Au fost create 28 locuri de munca, dintre care 3 sunt pentru femei. *Producere*: ferestre termopan. *Servicii*: reparație a îmbrăcăminte; de traduceri, proiectări în topografie, arhitectură, IT, prelucrarea și asamblarea mobilei, de frumusețe, de contabilitate, prelucrarea metalului, de taxi (Raportul ODIMM, 2016).

Incubatorul de afaceri Ceadâr-Lunga are o suprafață totală de 1966,41 m², gradul de ocupare a suprafeței de producere este 100% și servicii 31%, activează 15 întreprinderi, dintre care 3 sunt fondate/ administrate de femei. Au fost create 64 locuri de munca, inclusiv 25 - pentru femei și 39 - pentru tineri. *Producere*: confecții, producerea mobilei din lemn natural, tipografie. *Servicii*: contabilitate, consultanță juridică, proiectări, servicii de cusut și reparație a încălțăminte, mobilierului, tehnicii de birou (Raportul ODIMM, 2016).

Incubatorul de afaceri Nisporeni are o suprafață totală de 2100,0 m², gradul de ocupare a suprafeței de producere este 95% și servicii 88%, activează 32 întreprinderi, dintre care 12 sunt fondate/ administrate de femei. Au fost create 90 locuri de munca, inclusiv 29 - pentru femei și 41 - pentru tineri. *Producere*: confecționare termopane și jaluzele, taiere și decorare sticlă măști, lumînărilor handmade și personalizate, ambalarea produselor alimentare. *Servicii*: proiectare și design interior, turism, de frumusețe, de reparație și instalarea echipamentului fiscal, supraveghere video și audio, consultanță în afaceri, de masaj, centru de limbi străine și birou de traduceri, reparația articolelor din metale prețioase, servicii în agricultura, publicitate, contabile, juridice, electromecanice, vânzări on line, masaj Kinetoterapeutic, servicii medicale, servicii de proiectare și eficiență energetică, servicii IT (Raportul ODIMM, 2016).

Incubatorul de afaceri Cimișlia: are o suprafață totală de 1336,4 m², gradul de ocupare a suprafeței de producere este 53% și servicii 55%, activează 13 întreprinderi, dintre care 2 sunt fondate/ administrate de femei. Au fost create 21 locuri de munca, inclusiv 8 - pentru femei și 5 - pentru tineri. *Producere*: confecționare termopane, confecții, producerea mobilei. *Servicii*: de frumusețe, de reparație și supraveghere video și audio, consultanță în afaceri, de masaj, servicii în agricultura, publicitate, contabile, juridice, servicii IT (Raportul ODIMM, 2016).

Incubatorul de afaceri din Călărași: are o suprafață totală de aproximativ 2000 m². Aici vor fi găzduite circa 20-26 companii, care ar putea crea cel puțin 60 locuri de muncă. La moment deja 15 companii au statut de rezident al incubatorului, dintre care 5 vor activa în domeniul *producerii* (ferestre și uși termopan, confecții din metal forjat, textile cu ornamente brodate, haine pentru copii), iar 10 companii prestează *servicii* (contabilitate și consultanță în afaceri, imobiliare, Call – centru, design și tipar, curierat, cosmetologice, deservire socială). Incubatorul va acorda sprijin logistic, consultativ, de instruire și financiar companiilor și start-up-urilor incubate. Instituția va susține dezvoltarea afacerilor, astfel încât acestea să poată ajunge la un nivel de stabilitate și autonomie, care să le permită funcționare eficientă (Raportul ODIMM, 2016).

Incubatorul de afaceri din Cahul: are capacitatea de a găzdui 25 de companii, care vor genera peste 60 locuri de muncă. De asemenea, vor beneficia de serviciile incubatorului 7 rezidenți virtuali (Raportul ODIMM, 2016).

Incubatorul de afaceri ASEM este primul business-incubator academic din Moldova fondat în anul 2005, în colaborare cu Academia de Studii Economice (ASEM), care are drept scop:

- crearea condițiilor favorabile, stimularea inițiativelor antreprenoriale și deschiderii afacerilor pentru studenții cu inițiativă din cadrul ASEM;

- dezvoltarea firmelor start-up;
- crearea de noi locuri de muncă și crearea rețelei de comunicare și colaborare între studenți-antreprenori și corpul profesoral;
- valorificarea potențialului profesoral prin aplicarea în economia reală;
- crearea mecanismului de colaborare economic avantajos și implementare a inovațiilor profesorilor în cadrul companiilor create de către studenți;
- dezvoltarea cercetării aplicative în domeniul antreprenorial cu plus valoare ridicată.

Pentru a fi selectați în incubator studenții și masteranzii trebuie să întrunească criteriile stabilite în Regulamentul incubatorului, precum și să participe la competiția de selectare a celor mai viabile idei de afaceri.

Activitatea rezidenților în acest incubator de afaceri, este ghidată de către comitetul de mentori, format din reprezentanții a unor companii-partenere și experți independenți: BC „Societe Generale Mobiasbanca” SA, „Orange” SA, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, Camera de Comerț și Industrie, etc.

În mediu pe an sunt planificate 6 afaceri, perioada maximă de incubare fiind de 2 ani. În total, începând cu anul 2005, prin incubatorul ASEM au trecut peste 70 de companii.

Suprafața totală a business-incubatorului este de 295,6 m². Dintre aceștia, până la 97,1 m² sunt destinați pentru 6 birouri, în care sunt plasate companiile-rezidente. Alți 45,4-73,5 m² sunt rezervați pentru încăperile de uz comun. Acestea reprezintă o Sală de conferințe, un Centru informațional și o recepție. Dar beneficiul principal este cel financiar – oferirea de birouri a căror plată pentru arendă este de doar 500 lei pe lună.

Practica mondială arată că atunci când incubatoarele sunt plasate pe lângă o universitate, există o cooperare strânsă și, ca urmare, și un impact puternic rezultat din utilizarea facilităților universității, prezenței studenților, precum și însuși faptului că se poate beneficia de relația universitate-industrie.

Pe lângă incubatoarele tradiționale de afaceri, pe teritoriul Republicii Moldova în cadrul Parcului Științifico-Tehnologic „Academica” pe lângă Academia de Științe a Republicii Moldova își desfășoară activitatea incubatorul „Inovatorul”, cu specializare universală, care are la moment 1 rezident cu denumirea „Metoda de optimizare a diagnosticului de Laborator al tuberculozei”.

Un alt aspect al analizei incubatoarelor de afaceri reprezintă analiza cantitativă a indicatorilor economici. Pentru a evalua activitatea economică a incubatoarelor de afaceri, se propune analiza evoluției cifrei de afaceri, numărului angajaților și productivitatea muncii a unui angajat. Calculele estimative sunt prezentate în tabelul 2.

În conformitate cu datele din tabelul 2 se poate menționa faptul că, în perioada 2014-2016 ritmurile medii de creștere al principalilor indicatori economici ai IA în cadrul ODIMM în comparație cu ritmurile de creștere a activităților antreprenoriale a sectorului IMM din Republicii Moldova formează speranțe optimiste.

Tabelul 2. Dinamica cifrei de afaceri, numărului angajaților și a productivității muncii a sectorului IMM și Incubatoarelor de Afaceri din R.Moldova, 2014-2016

Indicatorii	2014	2015	2016	Modificarea absolută (+, -) 2016/2014	Ritmul mediu de creștere, %
Cifra de afaceri a IA, mii lei	39530,8	85145,3	94035,2	+ 54504,4	54,23
Cifra de afaceri al IMM, mln lei	83521,1	86825,0	124954,0	+ 41433,3	22,31
Numărul de locuri de muncă al IA, pers	522	611	610	+ 88	8,10
Numărul de locuri de muncă al IMM, mii persoane	283,9	281,4	313,5	+ 29,6	5,08

Productivitatea muncii a IA, lei	75729,5	139354,0	154156,0	+ 78426,5	42,67
Productivitatea muncii a IMM, lei	294191,9	308547,0	398579,0	+ 104386,7	16,40

Sursa: Raportul anual ODIMM, 2014-2016 (www.odimm.md), BNS (www.statistica.md)

Astfel, ritmul mediu al dinamicii cifrei de afaceri depășește de 2 ori ritmul de creștere a cifrei de afaceri a IMM-urilor pe teritoriul Republicii Moldova. Aceeași tendință se înregistrează și pentru ritmul de creștere a locurilor de muncă și a productivității muncii. Prin urmare activitatea antreprenorială în cadrul incubatoarelor de afaceri este mult mai intensă.

În pofida faptului că ritmurile de creștere în incubatoarele de afaceri sunt mai mari decât cele ale IMM-urilor, productivitatea muncii rămâne sub media pe țară, ceea ce denotă o potențială rezervă de dezvoltare a afacerilor în incubatoare.

Analiza activității incubatoarelor de afaceri pe plan teritorial. În aspect teritorial analiza activității incubatoarelor de afaceri a fost executată pe regiuni statistice ale republicii: Nord, Centru și Sud.

Prin aceasta s-au urmărit mai multe scopuri: de a determina gradul de intensitate a dezvoltării incubatoarelor; a caracteriza tipurile afacerilor pe domenii de activitate și a determina performanțele economice a regiunilor statistice ale republicii la acest capitol. Colectând și sintetizând datele statistice curente din teritoriu s-au obținut rezultatele acestui proces, expuse în tab. 3 - Domeniile de activitate al incubatoarelor de afaceri din cadrul RIAM al Republicii Moldova în anul 2017.

În urma analizei datelor din tabelul 3, s-a dovedit că ponderea activităților antreprenoriale în republică diferă de la o regiune statistică la alta. Astfel, în regiunea statistică Nord ponderea activităților antreprenoriale al incubatoarelor de afaceri este de 35% și este mai mare decât în regiunile statistice Centru și Nord. În regiunea statistică Centru a republicii ponderea activităților IA constituie doar 26%, ceea ce este sub nivelul legislativ preconizat în IA. În regiunea statistică Sud, ponderea activităților antreprenoriale a IA este și mai mică și constituie doar 22% din totalul pe țară.

Tabelul 3. Domeniile de activitate ale Incubatoarelor de Afaceri din cadrul RIAM al Republicii Moldova, 2017

Genurile de activitate al rezidenților	IA Soroca	IA Sîngerei	IA regiunea Nord	IA Rezina	IA Nisporeni	IA Dubăsari	IA regiunea Centru	IA Leova	IA Ceadrî-Lunga	IA Cimișlia	IA Ștefan Vodă	IA regiunea SUD
Sfera de producere												
Confecții (produse croșetate și textile)	1		1	1	1	1	3	1	1	1		3
Confecționarea construcțiilor metalice	1	1	2	1	1		2					
Producerea mobilei din lemn natural	1		1									
Producerea și asamblarea mobilei din DSP	1		1			1	1	1	1			2
Tipografie (editarea ziarului)	1	1	2							1	1	2
Producerea sucului natural din legume și fructe												
Producerea suvenirelor și obiectelor de					1		1					

artizanat												
Producerea ferestrelor din termopan	1	1	2	1	1	1	3		1	1		2
Alimentație publică		1	1	1	1		2			1		1
Elaborarea proiectelor în construcții					1		1	1		1		2
Creșterea animalelor și păsărilor pentru carne și ouă		1	1							1		1
Total activități producere	6	5	11	4	6	3	13	3	3	6	1	13
Sfera de servicii												
Servicii de reparații textile și încălțăminte						1	1	1	1	1	1	4
Exportul de fructe și legume	1		1									
Amenajarea terenurilor aferente	1		1					1				1
Publicitate	1	1	2	1	1		2	1		1		2
Deservirea tehnicilor de calcul; Web design	1	1	2	1	1	1	3	1	1	1	1	4
Foto-video	1	1	2			1	1			1	1	2
Fitness	1		1	1			1			1	1	2
Servicii juridice, consultative - contabilitate în dezvoltarea afacerilor	1	1	2	1	1	1	3		1	1	1	3
Servicii de reparații interne și externe al construcțiilor	1		1	1	1	1	3	1	1	1		3
Servicii în domeniul alimentației publice					1		1	1		1		2
Servicii clinice,	1		1	1			1				1	1
Servicii pentru agricultură, piscicultură și promovarea energiei regenerabile					1		1	1		1	1	3
Servicii transport		1	1			1	1	1		1	1	3
Organizare ceremonii și festivități				1			1			1	1	2
prestarea serviciilor Wi-Fi (internet)					1		1			1		1
Cursuri de instruire limbi moderne				1	1		2			1		1
Scierea proiectelor		1	1	1	1		2			1		1

pentru dezvoltarea afacerilor;												
Servicii de traduceri					1		1			1		1
Proiectări în topografie, arhitectură, în IT		1	1		1		1	1	1	1		3
Servicii de curierat												
Instruiri școala auto		1	1			1	1	1				1
Servicii imobiliare		1	1		1		1	1		1		2
Servicii turism					1		1					
Servici imedicele (kinetoterapie, servicii stomatologice)					1		1				1	1
Salon de frumusețe și cosmetologice		1	1	1	1	1	3	1		1	1	3
Total activități, unități	15	15	30	14	21	11	73	15	8	24	12	59
Raportul activităților de producere la numărul activităților de servicii, %	40.00	33.33	36.7	29	29	27	26	20	38	25	8	22

Sursa: elaborată de autori în baza datelor incubatoarelor de afaceri din R.Moldova, 2017

În viziunea autorilor, din punctul de vedere al distribuției teritoriale a IA, putem argumenta acest lucru prin faptul că, acesta este mult dependent de dinamica teritorială a sectorului IMM. Actualmente, conform datelor statistice ODIMM, repartizarea teritorială a întreprinderilor sectorului IMM este destul de uniformă pe regiuni statistice, fapt ce confirmă și informația respectivă prezentată în tabelul 4.

Tabelul 4. Dezvoltarea IMM în R.Moldova pe plan regional

Regiune	Mii IMM	Ponderea IMM în totalul întreprinderilor pe regiune, %	% din totalul IMM
Republica Moldova	49,8	97,2	100,00
Municipiul Chișinău	32,3	97,0	64,8
Regiunea Nord	6,1	97,3	12,2
Regiunea Centru	7,4	97,7	14,8
Regiunea Sud	2,6	97,8	5,2
UTA Găgăuzia	1,3	96,3	2,6

Sursa: Retrospectiva întreprinderilor mici și mijlocii din R.Moldova. Ch.: ODIMM, 2017 p.16

În același moment, considerăm că gradul de valorificare a resurselor naturale, umane și financiare de diferite teritoriul ale republicii pe parcursul dezvoltării activităților antreprenoriale au avut loc proporțional posibilităților de susținere și protecție ale acestora, deoarece bugetele locale au avut diferite capacități financiare de susținere.

Prin urmare, în pofida existenței rețelei business-incubatoarelor în Republica Moldova, acestea rămân insuficient dezvoltate, necesitând suport în redirectionarea activității și corespunderea principiilor de funcționare ale incubatoarelor de afaceri, excluzând șablonul eronat prin care se consideră că sarcina unui incubator de afaceri se rezumă doar la arenda spațiilor.

Un alt factor, care a contribuit la dezvoltarea IA, în special, în domeniul agroalimentar a fost factorul fizic. Astfel, grație pământurilor zlotose ale regiunii statistice Nord, cele mai multe IA în domeniul industrial s-au deschis anume în această zonă. Aici raportul activităților de producere la

numărul activităților de servicii a IA formate în anul 2017 a constituit valoarea de 36,7%, pe când în regiunile statistice Centru și Sud acestea au înregistrat valorile raportului de 26 și 22%, respectiv.

În general, datele tabelului 3 ne confirmă faptul că cele mai multe afaceri sunt susținute și dezvoltate de IA în domeniul serviciilor, construcțiilor capitale și comerțului și nu în sectorul real, ceea ce pentru economia Republicii Moldova nu este avantajos. De aceea, în pofida existenței rețelei business-incubatoarelor în Republica Moldova, acestea rămân insuficient dezvoltate, necesitând suport în redirecționarea activității și corespunderea principiilor de funcționare ale incubatoarelor de afaceri, excluzând șablonul eronat prin care se consideră că sarcina unui incubator de afaceri se rezumă doar la arenda spațiilor și susținerea oricărei afaceri..

Din cele expuse mai sus, ne permitem să conchidem că procesul de dezvoltare a IA ca factor al extinderii activității antreprenoriale în Republica Moldova este în evoluție, acesta nu a atins încă performanțele lui așteptate și necesită susținere prin diferite forme.

Bibliografie

- 1) Raport privind realizarea Planului de activitate anual ODIMM din R.Moldova 2016. p. 48
- 2) Raport de activitate privind realizarea proiectului: Organizarea și funcționarea Parcului științifico-tehnologic “ACADEMICA” (cu Incubatorul de Inovare INOVATORUL) crearea și dezvoltarea infrastructurii acestuia, 2016, p.19
- 3) Retrospectiva întreprinderilor mici și mijlocii din R. Moldova. Ch.: ODIMM, 2017, p.16.
- 4) www.mec.gov.md
- 5) www.odimm.md
- 6) www.statistica.md